

Az Európai Unió
Tanácsa

Brüsszel, 2016. június 1.
(OR. en)

9641/16

EDUC 218
JEUN 42
AUDIO 73
SOC 364

AZ ELJÁRÁS EREDMÉNYE

Küldi:	a Tanács Főtitkársága
Dátum:	2016. május 30.
Címzett:	a delegációk
Előző dok. sz.:	9068/16 EDUC 147 JEUN 37 AUDIO 63 SOC 265
Tárgy:	A médiaműveltségnek és a kritikus gondolkodásnak az oktatás és képzés segítségével történő fejlesztése – <i>A Tanács következtetései (2016. május 30.)</i>

Mellékelten továbbítjuk a delegációknak a médiaműveltségnek és a kritikus gondolkodásnak az oktatás és képzés segítségével történő fejlesztéséről szóló tanácsi következtetéseket, amelyeket a Tanács a 2016. május 30–31-i, 3471. ülésén fogadott el.

**A Tanács következtetései
a médiaműveltségnek
és a kritikus gondolkodásnak az oktatás és képzés segítségével történő fejlesztéséről**

AZ EURÓPAI UNIÓ TANÁCSA,

EMLÉKEZTETVE

- az Európai Unióról szóló szerződés 2. cikkére, amely kimondja, hogy „az Unió az emberi méltóság tiszteletben tartása, a szabadság, a demokrácia, az egyenlőség, a jogállamiság, valamint az emberi jogok – ideértve a kisebbségekhez tartozó személyek jogait – tiszteletben tartásának értékein alapul”,

FIGYELEMBE VÉVE

- a 2015. március 17-én elfogadott Párizsi Nyilatkozatot¹, amely rámutat annak fontosságára, hogy *megegyeztessük a gyermekekben és a fiatalokban a kritikus gondolkodás és az ítéletalkotás képességét azzal a céllal, hogy mindenekelőtt az internet és a közösségi média világában tisztában legyenek a realitásokkal, meg tudják különböztetni a tényeket a véleménytől, felismerjék a propagandát, valamint hogy az indoktrináció és a gyűlöletbeszéd minden formájának ellen tudjanak állni,*

---

¹ Nyilatkozat a polgári szerepvállalásnak, valamint közös értékeinknek: a szabadságnak, a toleranciának és a megkülönböztetésmentességnek az oktatás által történő előmozdításáról, Párizs, 2015. március 17.

- az „Oktatás és képzés 2020” keretről szóló 2015. december 15-i közös jelentést², amely szerint az új munkaciklusban (2015–2020) kulcsfontosságú prioritást jelent a Párizsi Nyilatkozat nyomon követése, amely *közös elemzés, a társaktól való tanulás, találkozók, a bevált gyakorlatok terjesztése és finanszírozással alátámasztott konkrét intézkedések útján történik,*
- a Tanács és a tagállamok kormányainak a Tanács keretében ülésező képviselői által a társadalmi-gazdasági fejlődés és a befogadás Uniószerter, az oktatás révén való elősegítéséről kialakított 2016. február 24-i állásfoglalását³, amelynek szerzői elkötelezettek az iránt, *hogy fokozzák a fiatalok digitális jártasságát és médiaműveltségét, valamint a kritikus gondolkodásra való képességüket, szociális készségeikkel és állampolgári kompetenciáikkal párhuzamosan,*

ÉS TEKINTETTEL

- az egész életen át tartó tanuláshoz szükséges kulcskompetenciákról szóló 2006. december 18-i európai parlamenti és tanácsi ajánlásra⁴, amely minden polgár által elsajátítandó kulcskompetenciaként nevezi meg a következőket: „*digitális kompetencia*”, amelynek használata kritikus és megfontolt attitűdöt követel az elérhető információ és az interaktív média felelősségteljes használata tekintetében; „*szociális és állampolgári kompetenciák*”, amelyek magukban foglalják azt a képességet, hogy meg tudunk érteni különféle nézőpontokat és a hajlandóságot arra, hogy tiszteljük mások értékeit; valamint „*kulturális tudatosság és kifejezőkészség*”, és ennek részeként az identitásérzés, amely a sokféleség iránti nyitott attitűd és tisztelet alapjául szolgál,

² HL C 417., 2015.12.15., 25. o.

³ HL C 105., 2016.3.19., 1. o.

⁴ HL L 394., 2006.12.30., 10. o.

- a gyermekbarát internet európai stratégiájáról szóló 2012. novemberi tanácsi következtetésekre⁵, amelyekben a Tanács hangsúlyozza, hogy *az oktatási ágazat és a szülők fontos szerepet játszanak abban, hogy segítsék a gyermekeket az internet által kínált lehetőségek előnyös és kreatív kihasználásában, valamint az interneten leselkedő veszélyek észlelésében és kezelésében, valamint hogy a tanároknak és a szülőknek maguknak is segítségre és képzésre van szükségük ahhoz, hogy lépést tudjanak tartani egyrészt a gyermekek virtuális életében zajló gyors és kiszámíthatatlan változásokkal, másrészt a folyamatosan fejlődő új technológiákkal,*
- a terrorista radikalizálódás és az erőszakos szélsőségek megelőzéséről szóló 2014. januári bizottsági közleményre⁶, amely a radikalizálódás megelőzését célzó főbb intézkedések közül *az online kihívások kezelésében a civil társadalommal és a magánszférával folytatott szorosabb együttműködést, valamint azt emeli ki, hogy fokozottabban kell fellépni annak ösztönzéséért, hogy a fiatalok kritikusan fogadják a szélsőséges üzeneteket,*
- „Az európai audiovizuális politika a digitális korszakban” című, 2014. novemberi tanácsi következtetésekre⁷, amelyekben a Tanács felkéri a Bizottságot és a tagállamokat, hogy *mozdítsák elő a bevált gyakorlatokat és a médiaműveltségnek a formális oktatásba és képzésbe, valamint a nem formális és az informális tanulásba való beillesztésével kapcsolatos kutatást,*

---

⁵ HL C 393., 2012.12.19., 11. o.

⁶ 5451/14.

⁷ HL C 433., 2014.12.3., 2. o.

- a Tanács és a tagállamok kormányainak a Tanács keretében üléselő képviselői által elfogadott, a fiatalok erőszakos radikalizálódásának megelőzésével és az ellene való küzdelemmel kapcsolatos integrált, ágazatokon átvéelő megközelítésben az ifjúsági ágazat által betöltött szerepről szóló következtetések, amelyekben a Tanács felkéri a tagállamokat és a Bizottságot, hogy támogassák a fiatalokat abban, *hogy az internet és a közösségi média eszközével fellépjenek a szélsőséges hatásokkal szemben, valamint a kritikai gondolkodás és az ahhoz szükséges tudás, készségek és kompetenciák kifejlesztése terén, amelyekre a közölt információk – így többek között a propaganda és a gyűlöletbeszéd – mögött álló különböző források és törekvések megértéséhez van szükségük*⁸;

ÚGY ÍTÉLI MEG, HOGY

az internet – és különösen a közösségi média – korábban soha nem látott, szinte korlátlan lehetőségeket nyújt az ismeretek és az elképzelések megosztása terén. Azáltal, hogy hatalmas mennyiségű információhoz, valamint a források széles köréhez biztosítanak azonnali hozzáférést, az internet és a közösségi média jelentősen befolyásolhatja a véleményalkotást, az attitűdöket és az ítéletalkotást. Egyúttal platformot kínálnak mindenki számára saját tartalom készítéséhez és közzétételéhez, ami elősegíti a tehetségek felfedezését, ösztönzi a kreativitást és előmozdítja az innovációt.

Napjainkban könnyen és folyamatosan hozzáférhetünk az internethez, és az emberek, különösen a fiatalok egyre több időt töltenek online.⁹ A virtuális közösségek és kapcsolatok – különösen a közösségi oldalak és az azonnali üzenetküldő alkalmazások révén – egyre nagyobb jelentőségre tesznek szert.

---

⁸ 9640/16.

⁹ Az európaiak több mint fele használ közösségi hálózatokat; a legtöbben közülük fiatalok. A 30 évnél fiatalabb európaiak 84%-a használja a közösségi médiát, és minél fiatalabb korcsoportot vizsgálunk, ez az arány annál inkább közelít a 100%-hoz;

A FENTIEK FÉNYÉBEN TOVÁBBÁ MEGJEGYZI, HOGY

a médiaműveltség – azaz az olyan technikai, kognitív, szociális, állampolgári és kreatív képességek összessége, amelyek birtokában a média mind hagyományos, mind új formáihoz hozzáférhetünk, azokat kritikusan tudjuk értelmezni és interaktívan használni tudjuk¹⁰ – egyre nagyobb jelentőségre tesz szert. A médiaműveltség szoros összefüggésben áll a demokratikus életben való aktív részvétellel, a polgári szerepvállalással, valamint a kritikus és független ítéletalkotással és a saját tevékenységeinkkel kapcsolatos önreflexió képességével, ezáltal javíthatja a fiatalok ellenálló képességét a szélsőséges üzenetekkel és a félretájékoztatással szemben.

Az ikt magabiztos, kreatív és kritikus használatát is magában foglaló digitális kompetencia a médiaműveltség kulcsfontosságú eleme. Az elégtelen digitális kompetenciával rendelkező személy nemcsak a munkaerőpiacon – ahol szinte minden állás betöltéséhez szükség van bizonyos szintű digitális kompetenciára –, hanem általában a társadalomban is hátrányos helyzetbe kerülhet. Egyértelmű összefüggés van tehát a digitális kompetencia fejlesztése és a befogadóbb, egységesebb társadalom megteremtését célzó törekvések között.

A médiaműveltség – általában a műveltséghez és a kommunikációs készségekhez kapcsolódóan – további kulcskompetenciákat is magában foglal; ilyenek mindenekelőtt a *szociális és állampolgári kompetenciák*, amelyek egyértelműen összefüggnek a kritikus gondolkodással, biztosítva, hogy a polgárok értékelni tudják a sokféleséget, és tiszteletben tartásuk mások nézeteit és értékeit. Ide tartozik még a *kulturális tudatosság és kifejezőkészség* is, amelynek alapja az a képesség, hogy az egyén képes legyen saját véleménynyilvánítási módját másokéhoz, többek között az eltérő kulturális háttérrel rendelkező emberekéhez viszonyítani;

---

¹⁰ E képességek segítik a kritikus gondolkodás gyakorlását a társadalomban való gazdasági, szociális és kulturális vonatkozású részvétel és a demokratikus folyamatban való aktív szerepvállalás során. E koncepció többfajta médiumot felölel – így például a műsorszolgáltatást, a videót, a rádiót és a sajtót is –, amelyek a hagyományostól kezdve az interneten át a közösségi médiáig különféle csatornákon jelennek meg, emellett pedig minden korosztály igényeit figyelembe veszi.

MEGÁLLAPÍTJA, HOGY

noha a digitális kompetencia egyre inkább nélkülözhetetlenné válik, ennek ellenére riasztóan nagy számú ember még mindig nem rendelkezik alapszintű digitális kompetenciával sem¹¹, és emiatt a munkanélküliség és a társadalmi kirekesztődés fenyegeti őket. Ez hozzájárulhat „digitális szakadék” kialakulásához, amely társadalmi és gazdasági egyenlőtlenségekhez vezethet, és amely egyértelmű próbatétel elé állítja az oktatási és képzési rendszereinket;

az internet és a közösségi média nemcsak sok előnyt és lehetőséget kínálnak, hanem potenciális fenyegetést és veszélyt is jelentenek, különösen azáltal, hogy a gyermekek és a fiatalok számára nem megfelelő vagy egyenesen káros online tartalmat tesznek hozzáférhetővé, beleértve az erőszakot bagatellizáló tartalmakat és a gyűlöletbeszédet. További nem kívánatos jelenségek az online csábítás és az internetes zaklatás, amelyek jelentősen befolyásolhatják a gyermekek jólétét és fejlődését, és kedvezőtlenül hathatnak az iskolai teljesítményükre;

a közelmúltbeli európai terrorista támadások és más erőszakos szélsőséges megnyilvánulások különösen rámutattak arra, hogy az internet és a közösségi média milyen páratlan lehetőséget nyújt a különböző szélsőséges csoportoknak arra, hogy szabadon terjesszék a gyűlöletre és erőszakra felbujtó üzeneteiket és hallgatóságra leljenek az elégedetlen fiatalok körében. Az erőszakhoz vezető radikalizálódás gyakran több országot is érint, mivel a szélsőséges hálózatok a határoktól függetlenül elérik az erre fogékony fiatalokat. Bár nem valószínű, hogy a magasabb szintű iskolázottság az erőszakos szélsőségesség valamennyi formájának útját állhatná, az oktatás és a képzés hozzájárulhat és hozzá is kell járulnia a radikalizálódás megelőzéséhez;

---

¹¹ Az EU-ban a lakosság 40%-a nem rendelkezik, vagy csak alacsony szintű digitális készségekkel rendelkezik; ezzel szemben a becslések szerint az EU-ban az állások 90%-ához szükségesek legalább bizonyos szintű digitális készségek. E készségek megszerzése tehát egyre inkább a foglalkoztathatóvá válás és maradás előfeltétele.

EGYETÉRT ABBAN, HOGY

az oktatás és képzés általános feladata, hogy felkészítse a fiatalokat a társadalmi életbe és a munkaerőpiacra való beilleszkedésre, továbbá elősegítse az önmegvalósításukat, ezen belül pedig fontos szerepet tölt be azáltal, hogy segíti a fiatalokat a médiaműveltség megszerzésében és abban, hogy a jövő felelősségteljes polgáraivá váljanak;

az oktatás és képzés egyik legfontosabb célja, hogy elfogadtassuk a fiatalokkal az alapvető, például az Európai Unióról szóló szerződésbe foglalt értékek tiszteletét, nyitott gondolkodású és érdeklődő, és ilyennek megmaradó embereket neveljünk, akik képesek önállóan és kritikusan gondolkodni és a tények ismeretén alapuló józan döntéseket hozni, valamint ellenállni a szélsőséges üzeneteknek, az indoktrinációnak és a félretájékoztatásnak, és szembeszállni azokkal;

az oktatás és képzés, valamint az oktató és képző személyzet akkor maradhat naprakész, ha valamennyi szinten lépést tud tartani ezzel a gyors ütemű fejlődéssel, és a tanulókat olyan kompetenciákkal – tudással, készségekkel és magatartásformákkal – és értékekkel ruházza fel, amelyek szükségesek ahhoz, hogy az információkat és az egyéb médiatartalmakat biztonságosan és felelősen érhék el, értelmezzék, állítsák elő és használják fel, mindenekelőtt az interneten és a közösségi médiában;

nagy jelentőséggel bírhat az átfogó, az egész iskolaközösséget és más érdekelt feleket is felölelő „komplett iskola” szemlélete, mivel az internet és a közösségi média felelősségteljes használatának elsajátítására gyakran az osztálytermen kívül, nem formális vagy informális keretek között kerül sor;

FELKÉRI A TAGÁLLAMOKAT, HOGY A SZUBSZIDIARITÁS ELVÉNEK KELLŐ SZEM ELŐTT TARTÁSÁVAL

1. ösztönözzék, hogy a médiaműveltség és a kritikus gondolkodás fejlesztése elegendő figyelmet kapjon az oktatás és képzés minden szintjén, többek között az állampolgári és a médiaoktatás keretében is;
2. törekedjenek arra, hogy – az egész életen át tartó tanulás perspektívájába helyezve – minden tanulói korosztályban emelkedjen a digitális kompetencia szintje, mivel ez lényeges előfeltétele a modern társadalmaink demokratikus életében való aktív részvétel képességének, továbbá növeli a foglalkoztathatóságot;
3. vegyék fontolóra – a nemzeti keretek és eszközök mellett – az európai polgári digitális kompetenciakeretnek, az Európa Tanács demokratikus kulturális kompetenciakeretének, valamint az UNESCO globális médiaműveltségi és információs jártassági értékelési keretének az alkalmazását;
4. ösztönözzenek olyan, társadalmi szempontból biztonságos tanulási környezeteket online és offline egyaránt, ahol az ellentmondásos kérdések nyíltan, a szólásszabadság szellemében megvitathatók, és tegyék képessé az oktatókat ilyen viták kezdeményezésére és levezetésére;
5. az oktatás és képzés minden szintjén támogassák az oktató személyzetet és az iskolavezetőket abban, hogy alap- és folyamatos szakmai továbbképzés keretében fejlesszék saját digitális kompetenciájukat, valamint azokat a pedagógiai készségeket, amelyek szükségesek az új technológiáknak és a nyitott oktatási segédanyagoknak az oktatási folyamatukba való beépítéséhez, illetve a médiaműveltség és a kritikus gondolkodás kérdéseinek hatékony kezeléséhez minden életkorú és háttérű tanuló esetében;

6. működjenek együtt a szülőkkel és általában a társadalom más érdekelt feleivel a generációk közötti digitális szakadék csökkentése, valamint a párbeszéd és a kölcsönös megértés közös kultúrájának támogatása érdekében;
7. erősítsék meg egyrészt az oktatási ágazat, másrészt a médiaágazat – ezen belül az újságírók – és más érdekelttek, köztük a civil társadalom és az ifjúsági szervezetek közötti párbeszédet, együttműködést és partnerségeket, mivel a médiaműveltség és a kritikus gondolkodás hatékony fejlesztéséhez multidiszciplináris megközelítésre van szükség, és e tekintetben emlékeztet a nem formális és az informális tanulás fontos szerepére;
8. ösztönözzék a médiaműveltség és a kritikus gondolkodás fejlesztésének innovatív, kreatív és részvételen alapuló módjait az oktatásban és képzésben, például kutassák ki és tárják fel a kultúrában, a művészetekben, az interkulturális megközelítésekben és az iskolai médiatartalom-előállításban rejlő lehetőségeket, mint a más kultúrák iránti nyitottság és az aktív polgári szerepvállalás erősítésének eszközét;

FELKÉRI A TAGÁLLAMOKAT ÉS A BIZOTTSÁGOT, HOGY SAJÁT HATÁSKÖRÜK KERETEIN BELÜL

1. az Oktatás és képzés 2020 stratégiai keretrendszeren belül továbbra is mozdítsák elő az egymástól való tanulást, többek között a médiaműveltség és a kritikus gondolkodás terén bevált gyakorlatok összegyűjtése és terjesztése révén, egyúttal fordítsanak kiemelt figyelmet a hátrányos helyzetű és a marginalizálódás veszélyének kitett tanulók tényleges elérésére;
2. biztosítsák az uniós szintű szakpolitikai koherenciát a médiaműveltség területén, hogy a különböző releváns szakpolitikai területeken – így az oktatás, ifjúság, kultúra, audiovizuális szakpolitika és a terrorizmus elleni küzdelem terén – végzett szakértői tevékenységek kiegészítsék egymást, figyelembe véve az oktatási és képzési ágazat sajátosságait is;

3. támogassák azokat az erőfeszítéseket, amelyek azt célozzák, hogy az oktató személyzetet olyan készségekkel és eszközökkel ruházzák fel, amelyek segítségével hatékonyan tudják kezelni a médiaműveltséggel és a kritikus gondolkodással kapcsolatos kérdéseket minden életkorú és háttérű tanuló esetében, többek között a *School Education Gateway* portál felhasználásával, valamint az *eTwinning* platformon keresztül az egymástól való tanulás előmozdításával;
4. folytassák az együttműködést más többoldalú fórumokkal, például az Európa Tanáccsal¹², az UNESCO-val és az OECD-vel, és vegyék figyelembe az ezek keretében végzett munkát, mivel a problémák átnyúlnak az országhatárokon és egyaránt érintik az Európai Unión belüli és kívüli országokat;
5. ezen erőfeszítések támogatása céljából ösztönözzék az összes érintett uniós alap és program – mindenekelőtt az Erasmus+, az Európai Hálózatfinanszírozási Eszköz, az európai strukturális és beruházási alapok, a Horizont 2020, a Kreatív Európa és az Európa a polgárokért – által kínált finanszírozási lehetőségek igénybevételét.

---

¹² Különösen a Miniszteri Bizottság által 2016. március 2-án elfogadott, a 2016–2021-es időszakra szóló gyermekjogi stratégia keretében, amelynek témája a gyermekek jogainak védelme és előmozdítása a digitális környezetben.